

Світлана Литвинова

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН УКРАЇНИ (м. Київ)

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА ЗАСАДАХ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ ТА СИСТЕМ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ (СКМОД)

У статті висвітлюються питання використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема хмарних сервісів в організації національно-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти на засадах проектної діяльності. Визначено складові національно-патріотичного виховання як: свідомість, почуття, толерантність, переконання, навички. Обґрунтовано відбір хмарних сервісів для реалізації проекту та їх використання для розробки шкільних тематичних цифрових веб-квестів, есе або міні-творів; використання системи веб-конференцій, однією з особливостей якої є можливість спілкування англійською мовою з однолітками зарубіжних країн або носіями мови; використання хмарного сервісу OneNote для організації проектної діяльності учнів.

Описано досвід організації і проведення Всеукраїнських проектів «Я патріот своєї країни» та «Об'єднаємо Україну рушником», що реалізувалися в 32 закладах загальної середньої освіти протягом 2014-2017 рр. на засадах використання хмарних сервісів Office 365. В статті визначено основні етапи проектної роботи з використанням хмарних сервісів Office 365: онлайн-реєстрація учасників, онлайн-організація кооперативної роботи, вивчення історичного побуту, проведення опитувань, розробка об'єкту, опанування технологій виготовлення, налагодження системи цифрової комунікації, збір даних про ставлення або враження, презентація роботи учасників. Розглянуто аспект використання систем комп'ютерного моделювання (СКМОД) у формуванні національно-патріотичного виховання учнів старшої школи.

Подальшого дослідження потребують питання методичного забезпечення виховного процесу закладів загальної середньої освіти з національно-патріотичного виховання.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, заклади загальної середньої освіти, хмарні сервіси, проектна діяльність, СКМОД

Постановка проблеми. В Україні питанню національно-патріотичного виховання приділяється особлива увага. Реформування системи освіти, середньої зокрема, вимагає пошуку нових шляхів удосконалення національно-патріотичного виховання учнів, але цей процес неможливий без переосмислення традиційних теоретико-методичних засад діяльності закладів освіти, ґрунтовного дослідження засобів та методів його реалізації.

В законі «Про освіту» зазначено, що засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є виховання патріотизму, поваги до

культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій [8].

У філософському словнику визначають «патріотизм» як одну з форм діалектичного поєднання особистих і громадських інтересів, єднання людини та суспільства [16].

С. У. Гончаренко, автор Українського педагогічного словника вважає, що «патріотизм» є соціально-історичним явищем, він виявляється в практичній діяльності у вигляді патріотичних поглядів і переконань і спрямовується на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів [6].

Отже, можна виділити два основні напрямки - це патріотизм і національна спадщина, які є ключовими компонентами у формування національно-патріотичного виховання учнів середньої ланки освіти.

Формування патріотичних поглядів і переконань здійснюється в закладах освіти всіх ступенів, що розкриває широту питання, визначає особливості роботи з учнями різних вікових категорій і потребує постійного удосконалення і коригування як змісту, так і комплексу заходів.

Удосконалення процесу національно-патріотичного виховання учнів можна здійснити шляхом використання новітніх засобів, форм і методів, зокрема, хмаро орієнтованих середовищ, хмарних сервісів та нових підходів в організації проектної діяльності.

Аналіз останніх джерел. Теоретичні засади національно-патріотичного виховання досліджено в працях І. Д. Бега [1], О. Ю. Бондаренка [2], С. У. Гончаренка [6], В. І. Лозової [9], Г. В. Троцько [9], О. В. Сухомлинської [15] та ін. У вітчизняній педагогіці виділяють громадянський і національний аспекти виховання, які є складовими національно-патріотичного виховання, Концепції національно-патріотичного виховання молоді [13].

Ученими здійснено дослідження національно-патріотичного виховання за такими напрямками формування патріотизму та поваги до культурної спадщини: у позанавчальній діяльності (Р. Р. Петронговський [12], Т. М. Гавлітіна [3]); засобами декоративно-ужиткового мистецтва (О. І. Гевко [4]); засобами

мистецтва (О. Г. Стюпіна [14]); у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності (С. П. Оришко [11]), в середовищі закладу освіти (О. П. Жаровська [7]).

Однак питання національно-патріотичного виховання в проектній діяльності учнів на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій ученими досліджено не повною мірою.

Мета статті полягає в обґрунтуванні національно-патріотичного виховання учнів на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій та організації проектної діяльності.

Виклад основного матеріалу. В Концепції нової української школи зазначено, що патріот – людина з активною позицією яка діє згідно з морально-етичними принципами і здатна приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини.

Випускник освітнього закладу має бути патріотом і проявляти патріотизм як любов та відданість Батьківщині, а також прагнути своїми діями служити її інтересам. Нині на освітні заклади покладено складну місію – поєднання патріотичного і національного виховання з метою формування особистості учня. Так традиційними вже стали виступи учнів в національних костюмах, святкування Дня вишиванки, що супроводжується ходою або конкурсом.

Однак, посилений інтерес спільноти до національно-патріотичного виховання зумовлений змінами в суспільстві, зокрема в ставленні до Батьківщини, людей, цінностей та традицій. Саме процес формування ставлення потребує новітніх підходів. Це може бути активне використання інформаційно-комунікаційних технологій, соціальних мереж, формування банків проектів, розробка інноваційних заходів таких як тематичні веб-квести національного та патріотичного змісту.

Структура впливу національно-патріотичного виховання включає такі складові як: свідомість, почуття, толерантність, переконання, навички [14].

До основних компонентів національно-патріотичного виховання можемо віднести: соціальний, національний, культурно-історичний та військово-патріотичний [11].

Важливе значення для ефективного національно-патріотичного виховання має формулювання стратегічних та тактичних цілей:

розвивальних: розвивати патріотичну самосвідомість; шанобливе ставлення до свого народу; відповідальність; бажання бути корисним своїй країні;

виховних: виховувати любов до Батьківщини, рідного краю, організованість, толерантність, повагу до старших;

навчальних: розвивати почуття громадянськості і патріотизму через соціалізацію особистості: інтерес до історії та традицій своєї країни через популяризацію культурно-історичного надбання українського народу; формувати національно-патріотичне виховання школярів через залучення до реалізації виховних проєктів [1].

Виховання демократичного громадянства спрямовано на реалізацію освітніх заходів, що допомагають молоді брати активну участь у житті суспільства, формування активної громадянської позиції, виховання в душі взаємоповаги та розуміння.

Наказом МОН України від 16.06.2015 № 641 було затверджено «Концепцію Національно-патріотичного виховання дітей і молоді в Україні». Ідея Концепції полягає в тому, щоб: об'єднати різні народи, національні та етнічні групи, які проживають на території України, довкола ідеї української державності, українського громадянства, української культури. Серед заходів щодо реалізації Концепції визначено зокрема «*сприяти впровадженню виховних проєктів*» [13].

Ми розглядаємо термін «проєкт» як спільну інноваційну діяльність вчителів та учнів з метою реалізації національно-патріотичного виховання на засадах використання ІКТ.

Враховуючи стан комп'ютерної техніки і рівень використання інформаційних технологій в закладах загальної освіти – їх реалізація може здійснюватися на: міжнародному, всеукраїнському, регіональному, міському та шкільному рівнях.

Розглянемо виховні проекти в цифровому вимірі. Самими масовими і популярними нині є шкільні тематичні цифрові веб-квести які дають можливість самостійно опанувати нові відомості за темою уроку, ознайомитися з тематичними сайтами, онлайн-музеями, науковими статтями та актуальними дослідженнями вчених (рис. 1-2).

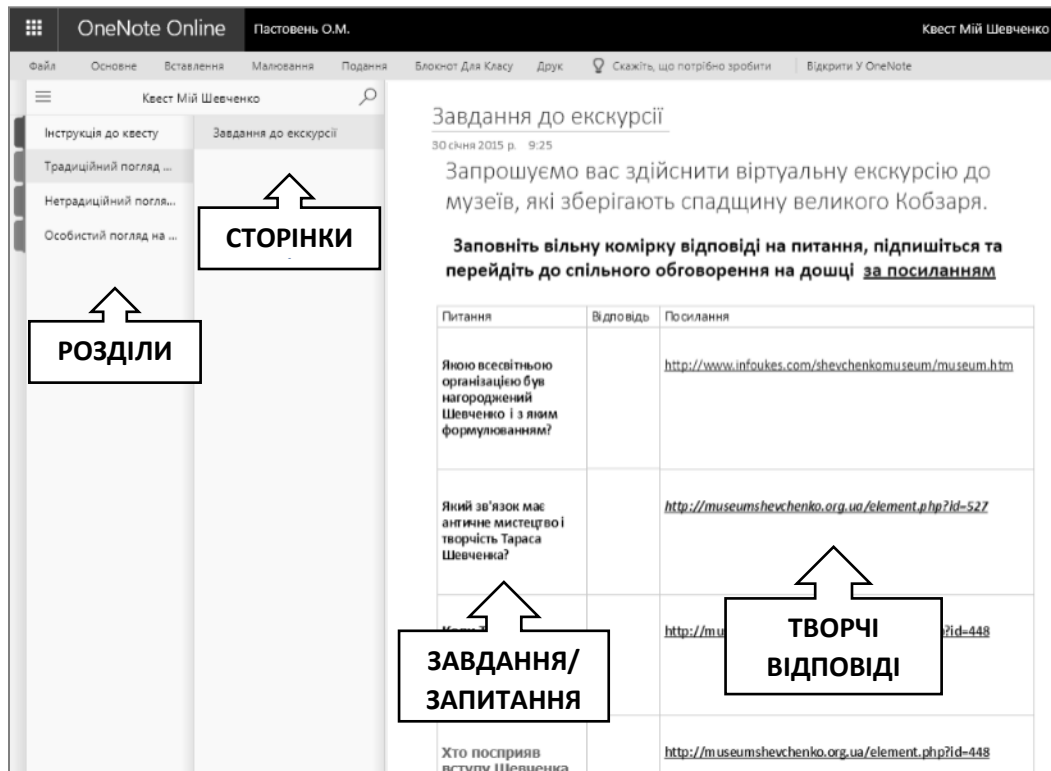

Рис. 1. Веб-квест «Життя і творчість Т. Шевченка» (ліцей №157, м. Київ)

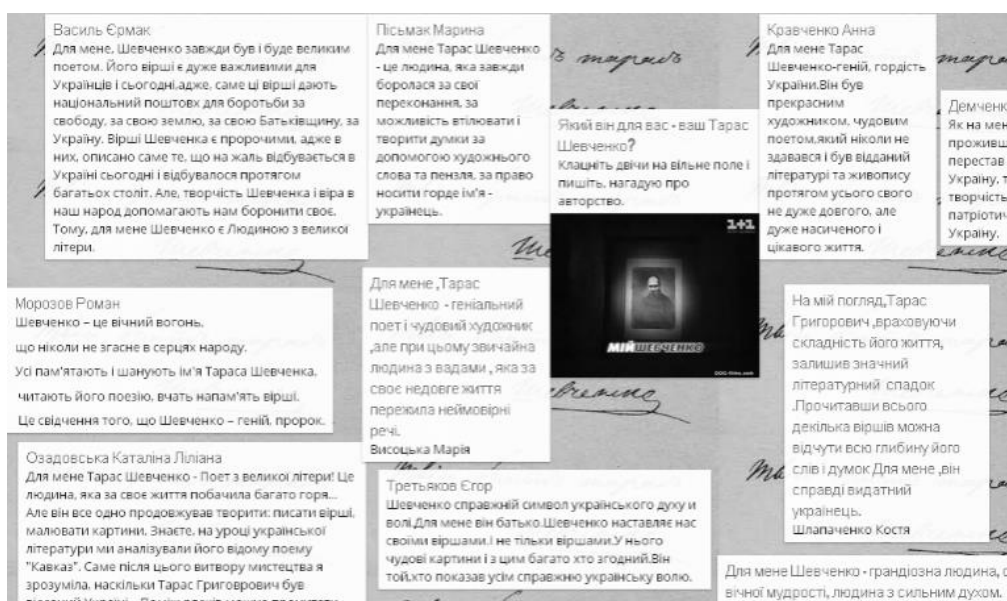

Рис. 2. Організація зворотного зв'язку з учнями (padlet.com)

Реалізувати такий веб-квест можна за допомоги сервісу Office 365 – OneNote, у якому в розділах будуть розміщені окремі завдання і інструменти для зворотного зв'язку з учнями. Покрокові інструкції та мін-завдання можуть бути деталізованими на сторінках сервісу.

Зворотний зв'язок з учнями формується у вигляді коротких повідомлень, есе або міні-творів, що доцільно розмістити на дошці для спільної роботи, наприклад, padlet.com або en.linoit.com (див. рис.2).

Онлайнове спілкування є дієвим інструментом у ствердженні національно-патріотичної позиції. І Міжнародні онлайн конференції на яких учні обмінюються відомостями і розповідають про видатних українських письменників, поетів, обмінюються досвідом з питань національного побуту та традицій, обговорюють питання патріотизму є цьому прикладом. Як правило кожна така конференція має свою тематику і мету.

Наприклад, Міжнародна конференція «Поети-патріоти» дала можливість учням підготувати доповіді про видатних письменників, які словом «боролися» за свободу свого народу. Однією з особливостей проведення таких конференцій є спілкування англійською мовою, що є додатковим позитивним важелем у розвитку іншомовних компетентностей учнів. Другою особливістю є використання інноваційних ІКТ для їх організації та проведення конференцій, зокрема:

- сайт конференції (Google або Wix);
- реєстрація учасників (форми Excel Office 365 або Google);
- збір доповідей (OneDrive або Google Drive);
- доповіді (презентації PowerPoint або Sway);
- узагальнення (padlet.com або en.linoit.com);
- комунікація (груповий Skype або Skype для бізнесу);
- листування (e-mail) [10].

У рамках реалізації всеукраїнського проекту «Хмарні сервіси в освіті» (Наказ МОН України від № № 629 від 21.05.2014) було апробовано систему

хмарних сервісів для реалізації проектів різних рівнів з метою налагодження повсюдної співпраці вчителів та учнів України.

Так у Всеукраїнському проекті «Я патріот своєї країни» взяли участь 32 освітні заклади і понад 1000 учнів. У рамках даного проекту було створено електронний освітній ресурс (One Note) у якому учасники розмістили: плани роботи на рік, програми заходів, фото-, відео-звіти з національно-патріотичного виховання.

Учасники обмінялися досвідом з організації заходів на підтримку воїнів АТО, а саме: розповіли про результати збору макулатури, організацію та проведення ярмарків, концертів, тематичних виступів. У процесі роботи учні набували компетентностей з волонтерської справи («Подарунок до Дня Святого Миколая», «Пасха», «День захисника України» та ін.).

Усі учасники проекту мали змогу ознайомитися з дитячою творчістю, мета якої була – підтримка морального духу воїнів АТО, зокрема, усі учасники отримали можливість познайомитися з юними обдаруваннями які представили свої есе, вірші, малюнки та дитячі листи (рис. 3).

НВК №240 Соціум	Діти єднають серця!	<p style="text-align: center;">Маю честь</p> <p>Рання юність – початок практичної реалізації життєвих планів. Цей вік завжди був пов'язаний із пошуком відповідей на два запитання: «яким бути?» та «ким бути?» Ці питання хвилюють і мене.</p> <p>Обдумуючи своє майбутнє, я ніколи не мріяв стати військовим. Що могло вабити підлітка в шій професії ще рік тому? Військова форма, зірочки на погонах, святкові паради чи зміни командувати? Для мене це було не шканим. Але останній рік історії моєї Батьківщини шішком змінив мої переконання. Агресія сусідньої держави показала нам слабкості Збройних Сил України. У військових виявилось мало безздатної техніки, солдати зіткнулись із помилками вищого командного складу. Та героїзм, відданість Україні, готовність жертвувати собою й уміння, якщо потрібно, гідно вмерти викликали повагу в моєму серці до військового, до захисника нашої Батьківщини.</p> <p>На плечах військових лежить відповідальність за життя людей. Військова справа вимагає знань такого рівня, що на порядок перевершує знання цивільних спеціальностей. Треба вміти миттєво приймати й виконувати рішення, бути фізично сильним та витривалим. Якщо допустити, що можна бути посереднім у якій-небудь справі, то в справі захисту Батьківщини необхідно досягти повної досконалості. І кожен день дає нам приклади героїчної боротьби українських військових за свободу, гідність нашого народу, за найрідніших. Війна когось ламає, когось надихає, когось загартовує. Хлопці-військові стають кращими, вчать перемогти свої страхи. Знається, що війна – це найстрашніше, що може трапитися, бо там кров, смерть, але вона в той же час очищує людину. Бо на війні, як на долоні. Як ти вчиниш – врятуєш друга, ризикуючи життям, або сковаєшся, щоб залишитися живим? Чи зможеш після бою сказати : «Маю честь!» Кожен робить свій вибір. Лейтенант Гойко Денис, «кіборги» Середюк Дмитро та Кирсанов Андрій, для яких пісня українських десантників «Ніхто крім нас» стала священною клятвою, - герої, чий подвиг змінили мої погляди на пріоритети у виборі майбутньої професії. Найкраща професія – захищати Батьківщину! Я, звичайно, хочу, щоб війна якнайкорше закінчилася, щоб Україна звільнила свою територію, але й мир після перемоги треба буде вміти захистити. Тому вже зараз багато уваги приділяю навчанню та боксу, і, можливо, через декілька років це допоможе мені обрати справжню чоловічу професію – військового.</p> <p>По-моєму, бути військовим – найпочесніша справа. Народна мудрість говорить : «Батьківщина – мати, умій за неї постояти». Люди, які присягнули захищати рідну землю й виконують свій обов'язок, варті нашої поваги.</p> <p style="text-align: right;">Деревянко Ярослав, 10 клас</p>
гімназія Оболонь	Виховні заходи	
ліцей №157	Волонтерська робота	
ЗНЗ №225	Участь в акціях	
СШ №20	Участь у конкурсах	
СШ №210	Конкурси малюнків	
Вінницька ЗНЗ №35	Розробки виховних заходів	
Заліщицька гімназія	Есе учнів	
Летичівська гімназія	Сторінка без заголовка	
Броварська гімназія	Виховний проект	
Шосткінська школа ...		
Дніпропетровський л...		
Миронівська гімназія		
Криворізька ЗНЗ №126		
Лисичанська школа		
НВО Осейта		
Скадовська ЗНЗ №2		
Городищенський ліцей		

Рис. 3. Есе учнів м. Лисичанська, представлені в OneNote

Особливістю такої роботи було те, що учні мали опанувати роботу з хмарним сервісом One Note, а саме:

- знайти потрібний ресурс «Я патріот своєї країни» з доступом всеукраїнського рівня;
- знайти свою школу та підрозділ «Есе» або «Вірші учнів»;
- розмістити свою роботу таким чином, щоб не знищити роботи інших учасників (дотримання встановлених правил);
- виконати форматування тексту (встановити розмір шрифтів, виділити абзаци, розмістити заголовок, перевірити помилки і підписати роботу).

Деякі учні, наприклад, до оформлення віршу або збірки віршів, додали фото своїх батьків, видатних воїнів АТО свого краю або власні малюнки, зроблені або представлені в цифровому форматі (рис. 4).

<ul style="list-style-type: none"> гімназія Оболонь ліцей №157 ЗНЗ №225 СШ №20 СШ №210 Вінницька ЗНЗ №35 Заліщицька гімназія Летичівська гімназія Броварська гімназія Шосткінська школа ... Дніпропетровський л... Миронівська гімназія Криворізька ЗНЗ №126 Лисичанська школа НВО Освіта Скадовська ЗНЗ №2 Городищенський ліцей Пальмірська школа Черкаська школа №33 Гімназія №172- Нивки Криворізька школа ... 	<ul style="list-style-type: none"> Волонтерська робота Виховні заходи Сценарії виховних заходів Вірші учнів 	 <p style="text-align: center;">Серце мліє від біди</p> <p>Дивлюсь новини, Та серце мліє від біди. І виникає думка в мене, Зірватись, та до вас брати мої іти.</p> <p>Та розумію, що не візьмуть там мене, Малий я ще, та думки зовсім не дитячі. Пишу я вам, щоб знали, Пишаємось ми вами.</p> <p>Пишу, щоб серце вам зігріти, У ті холодні дні нелегкі. Ваші подвиги безцінні, Та дивовижні, справді!</p> <p>Ви сильні, мужні та відважні, Ви не одні, ми - з вами. Отож бажаю вам від серця, Міцного вам здоров'я, сили та витримки міцної.</p> <p style="text-align: right;">Чумак Андрій Геннадійович 18.02.2015</p>
---	--	---

Рис. 4. Вірш учня з м. Летичів, розміщений у One Note

В рамках реалізації Всеукраїнського проекту присвяченого національним традиціям та культурі «Об'єднаємо Україну рушником» було налагоджено електронну взаємодію учнів та вчителів трудового навчання, інформатики та

представників музеїв народної творчості з метою розробки українського «Рушника єднання» (рис. 5).

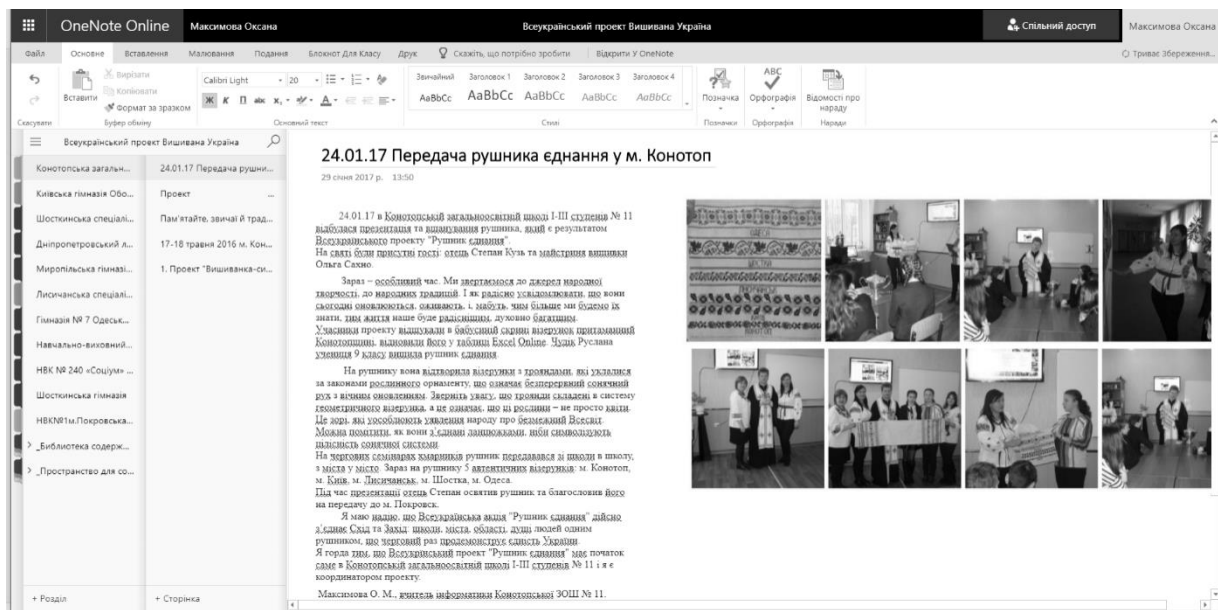

Рис. 5. Реалізація Всеукраїнського проекту «Об'єднаємо Україну рушником»

Важливими аспектами цього проекту були:

- реєстрація учасників Всеукраїнського проекту «Об'єднаємо Україну рушником» (форми Excel Office 365 або Google);
- організація кооперативної роботи з вчителями та учнями України: проектування ресурсу, визначення змісту ресурсу, розробка інструкцій щодо роботи з ресурсом (OneNote);
- вивчення історичного побуту 26 регіонів України (аналіз текстів підручників, сайтів, місцевих музеїв, запис інтерв'ю, збір артефактів (OneDrive або Google Drive);
- проведення опитувань та анкетувань бабусь, вчених, вчителів, учнів (форми Excel Office 365 або Google);
- розробка зразків вишивки в цифровому форматі (Paint);
- опанування технології вишивки, що була традиційною для конкретного регіону (на уроках трудового навчання);
- налагодження системи цифрової комунікації (e-mail, груповий Skype або Skype для бізнесу);

- організації передачі рушника від школи до школи (екскурсії містами України);
- збір даних про ставлення або враження (padlet.com або en.linoit.com);
- презентація покрокової роботи учасників (презентації PowerPoint або Sway) [10].

Інформаційно-комунікаційні технології наскрізно проникли в усі сфери людської діяльності, за допомоги яких формуються і розвивається цифрове суспільство.

Тому розглянемо ще один аспект національно-патріотичного виховання – це використання систем комп'ютерного моделювання за допомоги яких можна формувати патріотичне ставлення до Батьківщини і до національної спадщини України засобами ігрових комп'ютерних моделювань (рис. 6).

Рис. 6. СКМОД «Україна»

Під системою комп'ютерного моделювання (СКМОД) будемо розуміти програмні засоби нового покоління, призначені для анімаційної візуалізації явищ і процесів, побудови стратегій, виконання чисельних розрахунків будь-якого рівня складності, спрямованих на унаочнення та виконання завдань й розв'язання задач різних типів.

Нині на Google Play (play.google.com) безкоштовно пропонуються такі СКМОД: «Україна», «Замки України» та «Київська Русь».

Серед основних функціональних можливостей зазначених СКМОД є такі:

- захищати свою територію від армій інших країн;
- укладати пакти про примирення;
- виробляти їжу, ресурси і військове спорядження;
- продавати надлишок продукції іншим країнам, купувати необхідні для країни товари;
- розробляти закони;
- проводити міжнародні збори, виносити пропозиції на голосування;
- призначати командуючих флотом, сухопутною армією та ін.

СКМОД доречно включати в проектну діяльність учнів старших класів для більш глибокого розуміння історичних, політичних подій та збереження національних традицій та історичної спадщини.

Науково-дослідна робота Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України опікується питанням впровадження і розвитку ІКТ в сфері освіти, що відображено в науково-дослідних роботах. Нині акцентуємо увагу на тому, що кожне дослідження враховує аспекти виховання, наприклад: у рамках науково-дослідної роботи *«Формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників на основі технологій електронних соціальних мереж»*, було досліджено і обґрунтовано як доцільність так і ефективність використання соціальних мереж в питання національно-патріотичного виховання.

У процесі апробації результатів дослідження вдалим було налагодження освітньої комунікації зі школами, що знаходяться в зоні АТО.

Коли здійснюється ґрунтовна робота з реалізації проектів різних типів, постає проблема з пошуку методичних матеріалів, зразків документації, інструкцій до діючих або завершених проектів.

Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії

педагогічних наук України ініціював створення онлайн-ового «Каталогу освітніх успішних практик з громадянської освіти та національно-патріотичного виховання шкільної молоді» й зібрання відповідних методичних матеріалів у навчальних закладах України.

Метою створення онлайн-ового Каталогу є поширення вітчизняного досвіду щодо підтримки та виховання демократичного громадянства в Україні та розвитку освіти в галузі прав людини.

Каталог розміщено у відкритому доступі в електронній бібліотеці НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua/>).

Проекти згруповано за визначеними 5-ма основними тематичними напрямками:

1. Проведення молодіжних форумів (передбачається розкриття різних тематик).
2. Проведення дебатів (передбачається розкриття різних тематик).
3. Реалізація учнівських соціальних проектів із залученням місцевої громади.
4. Реалізація учнівських освітніх проектів з національно-патріотичного виховання.
5. Подолання стереотипів (культурні, гендерні, релігійні, етнічні, вікові тощо).

Учасниками проектів були: дитячі громадські організації, центри дитячої та юнацької творчості, ЗНЗ, учителі.

Критерії оцінювання проектів розроблено з урахуванням підходів Ради Європи, Управління Верховного Комісара ООН з прав людини, ЮНЕСКО, Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ та напрацювань експертів ГО «Агенція розвитку освітньої політики».

Наразі визначено 60 кращих робіт (методик, успішних практик, що увійшли до каталогу). Переважна більшість, це освітні проекти з національно-патріотичного виховання та соціальні проекти із залученням місцевої громади. Для роботи вчителів у вільному доступі знаходиться 60 оригінальних практик,

тематика та методика яких дозволяють використовувати їх в різних місцевих та національних контекстах. Вони мають вдалу структуру, достатньо деталізовані та мають високий ступінь вірогідності, або є прямим свідченням досягнення поставленої навчальної мети, за умови дотримання розписаного плану.

У 2017 році Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України серед учнівської молоді було проведено всеукраїнський конкурс з використання новітніх ІКТ який називався «Мама». У процесі аналізу дитячих робіт, було з'ясовано, що 99,7% учнів про маму пишуть виключно те, що знайдено в підручниках чи інтернеті. Учні знайшли і відібрали вірші про маму видатних поетів, знайшли презентації та розкрили поняття «мама». Але, вони не знають ні вподобань своєї мами, ні місця її роботи, ні її улюблених страв, ні захоплень...

Висновки. Ми можемо сказати, що коріння проростає з родини – однак розвиток учня його виховання залишається за вчителями. Тому роль вчителя, його рівень інформаційно-комунікаційної компетентності, залишаються важливими складовими у формуванні національно-патріотичного виховання, а визначення напрямку розвитку залишається за науковими установами.

Застосування новітніх технологій в проектній діяльності учнів дає змогу розширити межі взаємодії, спілкування, обговорення етапів роботи. Така взаємодія стає повсюдною – без прив'язки до місця навчання. Обмін досвідом з однолітками в цифровому форматі щодо проведення національно-патріотичних заходів створює умови для єднання, згуртованості, надає відчуття єдиної країни.

Подальшого дослідження потребують питання методичного забезпечення виховного процесу закладів загальної середньої освіти з національно-патріотичного виховання та використання СКМОД як компонентів інформаційно-освітнього середовища закладів освіти.

Джерела та література

1. Бех І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Бех, К. Чорна // Методист. – 2014. – № 11 (35). – С. 11–25.
2. Бондаренко О. Ю. Актуальні питання патріотичного виховання / О. Ю. Бондаренко // Історія та правознавство. Позакласна робота. – 2014. – № 3 (03). – С. 5–9.

3. Гавлітіна Т. Управління національно-патріотичним вихованням підлітків у позашкільному навчальному закладі в контексті адаптивних процесів / Тетяна Гавлітіна // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – № 5. – С. 29–34.
4. Гевко О. Формування національно-патріотичних рис у студентів / О. Гевко // Рідна школа. – 2001. – №11. – С. 47-48.
5. Глазова О. Патріотичне виховання на уроках української мови (на прикладах дидактичного матеріалу для 6 класу) / Олександра Глазова // Методичні діалоги. – 2014. – № 7–8. – С. 15–25.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології, 2013, № 6 (32) 60. – С. 249.
7. Жаровська О. П. Сучасні підходи до формування патріотизму у студентської молоді / О. П. Жаровська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 40. – С. 107-111.
8. Закон про освіту. [Електронний ресурс]. – Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення 15.01.18). – Назва з екрана.
9. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – [2-е вид., випр. і доп.]. – Харків : «ОВС», 2002 – 400 с.
10. Литвинова С. Г. Методика проектування і використання ХОНС загальноосвітнього навчального закладу: методичні рекомендації / С.Г. Литвинова. – К. : ЦП «Компринт», 2015. – 280 с. ; іл. 295.
11. Оришко С. П. Патріотичне виховання старшокласників у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Світлана Петрівна Оришко. – Тернопіль : Б.в., 2010 . – 20 с.
12. Петронговський Р. Р. Теорія і практика формування патріотизму старшокласників: Монографія / За ред. проф. М.В. Левківського. – Житомир: Полісся, 2003. – 220 с.
13. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. [Електронний ресурс]. – Доступно: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/ (дата звернення 15.01.18). – Назва з екрана.
14. Стьопіна О. Г. Виховання патріотизму у студентської молоді засобами мистецтва: автореферат... дис. канд.пед.наук – 13.00.07. – теорія і методика виховання / О. Г. Стьопіна. – Луганськ, 2007. – 23 с.
15. Сухомлинська О. Педагогічний ідеал крізь призму теорій моралі / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2008. – № 1. – С. 12–18.
16. Семотюк О. П. Сучасний словник іншомовних слів/ О. П. Семотюк. – 2-ге вид., доп. – Харків : Веста: Ранок, 2008. – 434 с.

References

1. Bex I. Programa ukrajins`kogo patrioty`chnogo vy`xovannya ditej ta uchnivs`koyi molodi / I. Bex, K. Chorna // Metody`st. – 2014. – # 11 (35). – S. 11–25.
2. Bondarenko O. Yu. Aktual`ni py`tannya patrioty`chnogo vy`xovannya / O. Yu. Bondarenko // Istorija ta pravoznavstvo. Pozaklasna robota. – 2014. – # 3 (03). – S. 5–9.
3. Gavlitina T. Upravlinnya nacional`no-patrioty`chny`m vy`xovannyam pidlitkiv u pozashkil`nomu navchal`nomu zakladi v konteksti adapty`vny`x procesiv / Tetyana Gavlitina // Dy`rektor shkoly`, liceyu, gimnaziyi. – 2006. – # 5. – S. 29–34.
4. Gevko O. Formuvannya nacional`no-patrioty`chny`x ry`s u studentiv / O. Gevko // Ridna shkola. – 2001. – #11. – S. 47-48.

5. Glazova O. Patrioty`chne vy`xovannya na urokax ukrayins`koyi movy` (na pry`kladax dy`dakty`chnogo materialu dlya 6 klasu) / Oleksandra Glazova // *Metody`chni dialogy`*. – 2014. – # 7–8. – S. 15–25.
6. Goncharenko S. *Ukrayins`ky`j pedagogichny`j slovny`k* / Semen Goncharenko. – K. : Ly`bid`, 1997. – 376 s. *Pedagogichni nauky` : teoriya, istoriya, innovacijni tehnologiyi*, 2013, # 6 (32) 60. – S. 249.
7. Zharovs`ka O. P. Suchasni pidxody` do formuvannya patrioty`zmu u students`koyi molodi / O. P. Zharovs`ka // *Naukovi zapy`sky` Vinny`cz`kogo derzhavnogo pedagogichnogo universy`tetu imeni My`xajla Kocyuby`ns`kogo. Seriya : Pedagogika i psy`xologiya*. – 2013. – Vy`p. 40. – S. 107-111.
8. Zakon pro osvitu [Elektronny`j resurs]. Dostupno: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
9. Lozova V. I., Troczko G. V. *Teorety`chni osnovi vy`xovannya i navchannya: Navchal`ny`j posibny`k* / Xark. derzh. ped. un-t im. G. S. Skovorody`. – [2-e vy`d., vy`pr. i dop.]. – Xarkiv : «OVS», 2002 – 400 s.
10. Ly`tvynova S. G. *Metody`ka proektuvannya i vy`kory`stannya XONS zagal`noosvitn`ogo navchal`nogo zakladu: metody`chni rekomendaciyi* / S.G. Ly`tvynova. – K. : CzP «Kompry`nt», 2015. – 280 s. ; il. 295.
11. Ory`shko S. P. *Patrioty`chne vy`xovannya starshoklasny`kiv u procesi tury`sts`ko-krayeznavchoyi diyal`nosti zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladiv : avtoref. dy`s ... kand. ped. nauk: 13.00.07 / Svitlana Petrivna Ory`shko*. – Ternopil` : B.v., 2010 . – 20 s.
12. Petrongovs`ky`j R. R. *Teoriya i prakty`ka formuvannya patrioty`zmu starshoklasny`kiv: Monografiya / Za red. prof. M.V. Levkivs`kogo*. – Zhy`tomy`r: Polissya, 2003. – 220 s.
13. *Pro zatverdzhennya Konceptiyi nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya ditej i molodi, Zaxodiv shhodo realizaciyi Konceptiyi nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya ditej i molodi ta metody`chny`x rekomendacij shhodo nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya y zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladax [Elektronny`j resurs]*. Dostupno: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/
14. St`opina O. G. *Vy`xovannya patrioty`zmu u students`koyi molodi zasobamy` my`steczstva: avtoreferat... dy`s. kand.ped.nauk – 13.00.07. – teoriya i metody`ka vy`xovannya / O. G. St`opina*. – Lugans`k, 2007. – 23 s.
15. Suxomly`ns`ka O. *Pedagogichny`j ideal kriz` pry`zmu teorij morali / O. Suxomly`ns`ka // Shlyax osvity`*. – 2008. – # 1. – S. 12–18.
16. Semotyuk O. P. *Suchasny`j slovny`k inshomovny`x sliv/ O. P. Semotyuk*. – 2-ge vy`d., dop. – Xarkiv : Vesta: Ranok, 2008. – 434 s.

Светлана Литвинова. Национально-патриотическое воспитание в проектной деятельности учащихся с использованием облачных сервисов и СКМОД

В статье освещаются вопросы использования информационно-коммуникационных технологий, в частности облачных сервисов в организации национально-патриотического воспитания учащихся общеобразовательных школ на основе проектной деятельности. Определены составляющие национально-патриотического воспитания такие, как: сознание, чувства, толерантность, убеждения, навыки. Обоснованно отбор облачных сервисов для реализации проекта и использования их для разработки школьных тематических цифровых веб-квестов, эссе, мини-сочинений; использования системы веб-конференций, одной из особенностей которой является возможность общения на английском языке со сверстниками зарубежных стран или носителями языка; использования сервиса OneNote для организации проектной деятельности учащихся.

Описан опыт организации и проведения Всеукраинских проектов «Я патриот своей страны» и «Объединим Украину рушником», которые реализовались в 32 учреждениях общего среднего образования в течение 2014-2017 гг. с использованием облачных сервисов Office 365. В статье определены основные этапы проектной работы с использованием

облачных сервисов Office 365: онлайн-регистрация участников, онлайн-организация кооперативной работы, изучение исторического быта, проведения опросов, разработка объектов, освоения технологий изготовления объектов, создание системы цифровой коммуникации, сбор данных об отношении к проекту или впечатлениях о работе в проекте, презентация работы участников. Рассмотрен аспект использования систем компьютерного моделирования (СКМОД) в формировании национально-патриотического воспитания учеников старшей школы.

Дальнейшего исследования требуют вопросы методического обеспечения воспитательного процесса учреждений общего среднего образования в вопросах национально-патриотического воспитания.

Ключевые слова: национально-патриотическое воспитание, учреждения общего среднего образования, облачные сервисы, проектная деятельность, СКМОД.

Svitlana Lytvynova. National-patriotic education in project activities of students via cloud services and SCMOD

The article highlights the use of information and communication technologies, in particular cloud services in the organization of national-patriotic education of secondary school students based on project activities. The components of national-patriotic education are defined, such as consciousness, feelings, tolerance, beliefs, and skills. It is justified the selection of cloud services for project implementation and their usage in development of school thematic digital web quests, essays, mini-compositions; use of a web-conferencing system, which significant feature is the possibility of communicating in English with peers from foreign countries or native speakers; use of OneNote service to organize students' project activities.

The experience of organization and holding of All-Ukrainian projects “I am a patriot of my country” and “We unite Ukraine by a towel”, which were realized in 32 secondary education institutions during 2014-2017 with the use of cloud services Office 365, is described. The article identifies the main stages of the project work using cloud services Office 365: online registration of participants, online organization of cooperative work, study of historical past, conducting surveys, developing objects, mastering technologies for manufacturing objects, creating a digital communication system, collection of data on the attitude to the project or impressions on the work in the project, presentation of the results of the participants. The aspect of using systems of computer modeling (SCMOD) in the development of national-patriotic education of high school students is considered.

It is necessary to focus further research on methodological support of the learning process of secondary schools in matters of national-patriotic education.

Key words: national-patriotic education, secondary education institutions, cloud services, project activities, SCMOD.

Стаття надійшла до редколегії 06.02.2018 р.